

Matt Ridley, Genom

Praha: Portál 2001, 285 s.

David Schüch

Paradoxně je to právě evoluční biologie, neurologie a genetika, která v posledních letech udává tempo a nový směr nejen na poli exaktních věd, ale i v humanitních disciplínách od psychologie přes lingvistiku až k filozofii nebo religionistice. Jmenované vědní obory si toho dosud příliš nepovšimly. Proto ani český překlad poslední knihy oxfordského zoologa a vyhlášeného popularizátora současné vědy Matta Ridleyho s názvem *Genom* není rozhodně častým přírůstkem knihovniček studentů na filozofických fakultách.

A to je škoda, protože náš genom je právě oním „viníkem“, který stojí za výstavbou našich těl, naprogramováním našeho mozku; vdechuje nám duši.

Mapování lidského genomu v programu *Human Genome Project* je jedním z nejpodivuhodnějších dobrodružství dnešní vědy, které nemá význam jen pro medicínu (v rámci prevence a terapie celé řady chorob), ale postupně nám prozrazuje tajemství lidské bytosti jako celku.

Ridley sám o obsahu své knihy hovoří jako o životopisu lidského druhu ve 23 kapitolách. Každá z nich odpovídá jednomu páru našich chromozomů. Autor se v nich zaměřuje na gen nebo skupiny genů, které mají na daném úseku DNA nějaký zásadní význam a zároveň slouží jako ilustrace k popisu a vysvětlení jednotlivých obecně lidských vlastností a způsobů chování. V praxi znamená, že jsme stránku po stránce vtahováni do světa genetiky, kdy je nám srozumitelně vysvětlena historie bádání a základní terminologie, takže i laik se brzy zorientuje v pojmech gen, chromozom nebo alela, což je nezbytné východisko pro uvedení faktů genetického výzkumu do širších souvislostí.

Právě tento přesah činí z *Genomu* text srozumitelný a důležitý i pro humanitní studia, protože otázky po původu morálky, principech svobodné vůle, míry kulturního nebo biologického determinismu, rozvoji osobnosti, funkci paměti, primátu instinktu, vzniku jazyka nebo podstaty inteligence si primárně kladly zrovna ony. Teď na ně dostávají odpovědi, které není možné ignorovat.

Ale i přes obrovské množství nepopíratelných zjištění není Ridleyho snaha nijak dogmatická, protože jak on, tak i muži na předních postech celého výzkumu přiznávají, že ještě na mnoha místech našeho genomu je spousta lvů. Dokazuje to například pátrání po původcích řady nemocí, na které aspiruje vždy několik možných příčin a s nimi i různých patologických genů. Najít ten pravý a s ním i správnou odpověď není vždy přímoučarou a jednoduchou cestou.

Nejsnazší nebudou ani více odborné pasáže plné telomeráz, reverzních transkripcí či nádorových supresorů, ale úsilí vynaložené na četbu se vrátí v podobě provokujících poznatků.

„Na počátku bylo slovo. To slovo svým poselstvím evangelizovalo moře, nepřetržitě a věčně se opisovalo. Slovo nakonec rozkvetlo a stalo se natolik důmyslným, že vytvořilo onu kašovitou věcičku zvanou lidský mozek, která nakonec dokázala objevit a uvědomit si i samotné slovo,“ takže toho využijte a *Genom* si rozhodně přečtěte.